

DOI 10.32782/city-development.2025.2-17

УДК 338.27:658.15

ОЦІНКА ДОЦІЛЬНОСТІ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ

Прокопенко Наталія Семенівнадоктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки, фінансів та обліку

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6753-8831>**Зіник Олег Богданович**

здобувач третього рівня вищої освіти

ПВНЗ «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8934-4971>

Анотація. У статті аргументовано використання методик оцінки доцільності прямих іноземних інвестицій у національну економіку України. Деталізовано перспективний напрямок розвитку, такий як створення інвестиційного привабливого середовища шляхом гармонізації нормативно-правового законодавства та послаблення податкового тягаря для іноземних інвесторів у стратегічні сфери економіки, що є такими важливими в умовах ведення війни та є важливими не тільки для післявоєнного відновлення, а й для суверенітетного існування держави. Для вирішення поставленої мети у ході дослідження було визначено основні етапи комплексного підходу до оцінки доцільності інвестиційних проєктів, аргументовано критерії окупності інвестиційного впровадження проєкту, врахування та дослідження факторів ризику в умовах невизначеності. В статті аргументовано визначення тенденцій динаміки прямих іноземних інвестицій в економіку України. З практичної точки зору, таке дослідження дозволяє проаналізувати динаміку прямих іноземних інвестицій з урахуванням похибки, визначити тенденцію платіжного балансу та розглянути показники заборгованості в складних умовах проблем воєнного відновлення та функціонування національної економіки. З'ясовано, що на основі динаміки аналітичних показників прямих іноземних інвестицій існує погіршення інвестиційної привабливості національної економіки за рахунок скорочення фонду прямих іноземних інвестицій України та зменшення індексу інвестиційної привабливості. Деталізовано показники та тенденції прямих іноземних інвестицій, що дозволяють зробити висновки про слабкі і сильні сторони, можливості та загрози прямих іноземних інвестицій у національну економіку. На основі фундаментальних принципів і закономірностей процесу дослідження з практичної точки зору, виявлено основні тенденції впливу на показники прямих іноземних інвестицій у національну економіку, такі як: фінансова криза 2008 року, вторгнення у Крим та розгортання військових дій на Сході України 2014 року, COVID-19, повномасштабна війна на території України, імовірність дефолту. Таким чином, враховуючи довготривалу перспективу динаміки розгортання воєнного конфлікту не тільки на території України у 2025 році, а й враховуючи глобальні тенденції геополітичної напруги у світі, необхідне впровадження аналітичних технологій, що дозволять обґрунтувати та створити умови для прийняття позитивних рішень для України у формі прямих іноземних інвестицій. Тому існує необхідність техніко-економічного обґрунтування оцінки доцільності прямих іноземних інвестицій у національну економіку, що дозволяє забезпечити глибоку аналітику, оптимізувати витрати, зменшити ризики помилок і підвищити імовірність сталого фінансування у національну економіку у довгостроковій перспективі. Деталізовано регуляторні зміни та гармонізація національних стандартів із міжнародними вимогами, які відкривають нові можливості для виходу національних підприємств на глобальний ринок. Впровадження гнучких механізмів адаптації до регуляторних змін дозволяє скоротити терміни окупності інвестиційних проєктів, порушити адміністративні бар'єри та спростити процеси сертифікації, що дозволить ефективно та швидко впроваджувати інвестиційні проєкти з мінімізованими ризиками і високим рівнем окупності. Отже, перспективи впровадження механізмів управління інноваційним розвитком та аналітичної оцінки доцільності інвестиційної програми охоплюють технологічну трансформацію, прозорість відповідальності зацікавлених осіб, цифровізацію процесів, удосконалення регуляторних процедур, розширення міжнародного співробітництва

та впровадження нових бізнес-моделей, що дозволять отримати додаткове фінансування в національну економіку країни за рахунок інвестиційної привабливості і отримання прибутку. Системний підхід до оцінки прямих іноземних інвестицій, що враховує глобальні тенденції та особливості ринку, дозволяє забезпечити високу імовірність збільшення інвестиційної привабливості у стратегічно важливих сферах національної економіки.

Ключові слова: оцінка доцільності, прямі іноземні інвестиції, система управління, національна економіка, аналіз інвестиційного проекту.

Актуальність проблеми. Необхідність дослідження залучення прямих іноземних інвестицій в умовах сучасної глобалізації та стрімкого зростання показників заборгованості в умовах ведення воєнних дій на території України обумовлено необхідністю забезпечення ефективними механізмами нівелювання ризиків інвестиційних проектів, що можуть бути альтернативним варіантом залучення додаткового фінансування. Впровадження заходів щодо роз'яснення та створення інвестиційно привабливого середовища для іноземних інвесторів має стратегічне значення не лише для економічної стійкості країни, а й для загального вдосконалення та залучення додаткових грошових потоків у національну економіку. Перспективи розвитку таких механізмів полягають у застосуванні новітніх технологій, удосконаленні регуляторних підходів, підвищенні інвестиційної привабливості та розвитку партнерських зв'язків між науковими установами, бізнесом та державою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням перспектив іноземного інвестування та аналізу доцільності інвестиційних проектів, як додатковими джерелами фінансування національної економіки, займалися такі науковці: Александров В.В., Багірова Л., Волков О.І., Гринько Т.В., Друкер П., Завлін П.Н., Ілляшенко С.М., Крейдич І.М., Кузьмін О.Є., Прокопенко Н.С., Стрижеус Л.В., Федулова Л.І., Шерман Х., Шульгіна Л.М., Шумпетер Й. та інші видатні вчені.

Мета статті. Метою дослідження є аналіз перспектив та оцінка доцільності прямих іноземних інвестицій у національну економіку України в умовах воєнного часу. Дослідження напрямків стимулювання прямих іноземних інвестицій для додаткового фінансування через низькі внутрішні ресурси під час війни шляхом створення інвестиційного привабливого середовища з урахуванням розрахунку оцінки ризиків, які можливо мінімізувати при виявленні, є надзвичайно актуальним і важливим як у науковому, так і в практичному аспектах.

Результати дослідження. Багато інвестиційних проектів розраховані на окупність в десятки років, але доцільність використання грошей у довгостроковій та невизначеній перспективі в умовах воєнного стану постає у фундаментальній площині. Попри різноманітність

інвестиційних проектів прямих іноземних інвестицій аналіз доцільності виконання проектів виконується по загальноприйнятій послідовній схемі, що оцінює маркетингове, комерційне, технічне, фінансове, інституційне та аналітичний аналіз ризиків виконання інвестиційного проекту [1, с. 365].

Першочергове в оцінці доцільності інвестиційного проекту визначається згідно маркетингового аналізу, що включає у собі: аналіз ринку, аналіз конкурентного середовища для даного проекту, розроблення маркетингового плану просування інвестиційного проекту. Структурне дослідження ринку виявляє можливість та значення входження на ринок з урахуванням конкурентного середовища. Технічний аналіз проявляє технічні можливості, інноваційні засоби технологічного процесу проекту, доступність сировини із врахуванням зважувального показника, який демонструє час виходу у стійкий стан виробничих потужностей, що дозволять вийти на окупність інвестиційного проекту.

Принциповим етапом оцінки інвестиційного проекту є орієнтація на аналіз мінімізації ризику. Ризик-орієнтований підхід є ключовим елементом забезпечення інвестиційної фінансової безпеки. Під час кризи в умовах воєнного часу зростає необхідність і важливість оцінювання ризиків інвестиційних проектів, що визначають імовірність існування інвестиційної програми, враховуючи основне правило інвестування «чим більший ризик інвестування, тим вища прибутковість проекту» [1].

Проблема оцінювання інвестиційного проекту набула особливої актуальності в умовах невизначеності високого ризику збройного конфлікту на території України. В широкому значенні загальноприйнятим під інвестиційними ризиками розуміється можливість недоотримання запланованого прибутку у ході реалізації інвестиційних проектів. Об'єктом ризику в даному випадку виступають фінансові інтереси інвестора, тому важливим етапом при інвестуванні є вже впроваджена система управління ризиками при прийнятті рішень щодо погодження інвестиційного проекту. Комплексний підхід до управління ризиком дозволяє ефективніше використовувати наявні ресурси, покращувати результати учасників інвестиційного проекту та забезпечити безпеку від різноманітних ризиків шляхом дотри-

мання наступних принципів: прогнозування можливих факторів ризиків фінансових втрат та джерел виникнення ризику втрат у кількісному оцифрованому вимірі; фінансування мінімізації ризику, економічне стимулювання їх зменшення; задекларована відповідальність та зобов'язання керівництва; задокументована чітка політика та цілі системи управління ризиками; моніторинг та контроль ефективності механізму управління ризиками на всіх рівнях управління [2].

Прийняття необґрунтованого рішення щодо інвестиційного ризику можуть привести до втрат через поєднання сукупності непередбачуваних обставин або не коректної оцінки ризику, що приводить до посилення ризику. Якісне використання системи управління ризиками збільшує шанси отримання позитивного результату інвестування у довгостроковій перспективі і сприяє зменшенню небезпеки погіршення фінансового стану [3; 4].

На передінвестиційному етапі важливим є аналіз аналітичних даних техніко-економічного обґрунтування проекту, маркетингові дослідження інвестованої сфери тощо для дослідження і оцінки доцільності вкладення інвестицій в конкретний проект. При оцінці інвестиційного проекту необхідно врахувати фактори, що можуть мати вплив на неопукність проекту, та за можливості мінімізувати ризики втрат, впровадивши певні заходи з цією метою. Такими факторами ризику можуть бути: недосконалість організаційної структури суб'єкта господарювання, недостатній капітал інвестування, високий рівень фінансового коефіцієнта і коефіцієнта поточних витрат, високі темпи росту реалізованого продукту, конкуренція, економічний спад, інфляція, технічний дефолт.

Визначення зовнішніх та внутрішніх ризиків при техніко-економічному обґрунтуванні необхідне при визначенні показників економічної ефективності впровадження інвестиційного проекту і повинно бути враховано у сумі покриття постійної частини інвестиційних витрат за допомогою методів експертних оцінок доцільності впровадження інвестиційного проекту. За кожним видом ризику, викликаного об'єктивними факторами, визначаються кількісні показники можливих інвестиційних витрат [6; 7, с. 533–534].

Кількісні методи розрахунку показників оцінки ризику доцільності вкладення інвестицій в своїй основі мають імовірнісну оцінку отримання певного результату стосовно завдань і цілей інвестування. Тому імовірнісні методи зводяться до визначення імовірності настання певних подій та вибору із декількох можливих подій найбільш імовірного, якому відповідає більше числове значення математичного очікування, що дорівнює абсолютному значенню цієї події помноженій на

імовірність її настання [7, с. 89]. Для визначення оцінки доцільності прямих інвестицій більш коректним і точним є суб'єктивний метод визначення імовірності, що базується на використанні різних суб'єктивних факторів, які базуються на різних припущеннях і допущах, в тому числі на інформації, досвіді експерта, припущеннях консультанта. Для прийняття остаточного рішення щодо визначення з різних суб'єктивних сторін імовірності оцінки необхідно визначити показник коливання, тобто згладити похибку коливання можливого результату. Для цього застосовують коефіцієнт варіації, що визначає рівень ризику за умови широкої вибірки середніх очікуваних доходів.

Вихідним пунктом розрахунків доцільності інвестиційного проекту повинні бути потоки грошових коштів, що забезпечують обслуговування боргу, створюють запас міцності на випадок будь-якого ризику. Враховуючи дані параметри характеристик елементів грошового потоку та коефіцієнту дисконтування, при аналізі оцінки інвестиційних проектів варто застосовувати моделі коригування грошового потоку з розрахунком чистої приведеної вартості (NPV) для всіх варіантів інвестицій [7, с. 91]. Спрощена методика даної моделі аналізу, що дозволяє на превентивно визначити доцільність інвестицій, полягає у наступних кроках:

1. Розраховують три можливі варіанти розвитку інвестиційного проекту: песимістичний (NPV_p), найбільш імовірний (NPV_{ml}), оптимістичний (NPV_o).

2. Для кожного сценарію розраховують розмах варіації NPV за формулою:

$$R(NPV) = NPV_o - NPV_p.$$

3. Визначається найбільш ризикований інвестиційний проект, розмах варіації якого більший.

Оцінка доцільності прямих інвестицій у національну економіку є необхідною умовою успішного впровадження інвестиційних проектів на державному рівні. Важливо, що під час оцінювання доцільності інвестиційних вкладень враховують необхідну інвестиційна прибутковість від прямих іноземних інвестицій, яка розраховується як вартість капіталу. Оцінювання грошових потоків відбувається через співставлення грошових доходів і витрат інвестиційного проекту. Інвестиційний проект є доцільним, якщо прогнозованих грошових потоків достатньо для повернення суми вкладених коштів та забезпечення необхідної для інвесторів прибутковості вкладеного капіталу [1, с. 363; 5].

Вичерпний розрахунок доцільності прямих інвестицій характеризується через основні показники: дисконтований термін окупності (DPB, Discounted Payback), чисте сучасне зна-

чення інвестиційного проєкту (NPV, Net Present Value), внутрішня норма прибутковості/рентабельності (IRR, Internal Rate of Return), що визначають ефективність стратегії прямих іноземних інвестицій.

Загальний вплив об'єктивних факторів ризику на прямі іноземні інвестиції доцільно розраховувати згідно середньозваженої оцінки [6]:

$$\varepsilon_R = NF \frac{\sum_{i=1}^X \sum_{y=1}^Y p_{xy} V_{xy}}{X}, \quad (1)$$

де ε_R – сума коригування інвестиційних витрат на ризик, викликаний об'єктивними факторами; NF – потреба у фінансуванні інвестиційного проєкту з урахуванням факторів ризику; X – кількість експертів, задіяних в оцінці доцільності інвестиційного проєкту; Y – кількість видів ризику; p_{xy} – імовірність настання y -того виду ризику, визначена x -тим експертом; V_{xy} – розмір можливого збитку під впливом дії y -того виду ризику, визначена x -тим експертом [6; 7, с. 533–534].

Після розрахунку впливу об'єктивних факторів ризику на прямі іноземні інвестиції у ризик-орієнтованому підході до оцінки інвестиційного проєкту є принциповим облік, моніторинг та контроль змінних неконтрольованих факторів, які можуть бути оцінені та включені до моделі економіко-математичного моделювання інвестиційного проєкту, як ефективний засіб імовірного прогнозованого сценарію розвитку подій в майбутньому. В оцінці доцільності інвестиційної програми можуть бути враховані наступні чинники ризику: нестабільність економічного законодавства та поточної економічної ситуації, умов інвестування та використання прибутку на законодавчому рівні; введення обмежень на імпорту/експорт; недостатність та недостовірність інформації динаміки техніко-економічних показників, параметрів інноваційної техніки та технологій; коливання ринкових курсів, цін, ринкової кон'юнктури; невизначеність природних та кліматичних змін, імовірність стихійних лих; виробничий ризик влучань та обстрілів через військові дії на території України; невизначеність або хибність цілей або інтересів інвесторів; неточність інформації щодо інвестиційного проєкту тощо. Облік невизначеностей, зазначених вище, може бути перевірений на основі економіко-математичного моделювання, як найбільш дієвий і безпечний спосіб перевірки та оцінки інвестиційного проєкту без фінансових втрат та з метою врахування можливих ризиків [3; 4; 8].

В звичайних умовах мирного часу на загальну характеристику оцінювання ризиків інвестиційного проєкту впливав показник терміну окупності проєкту, тобто значення короткострокової чи довгострокової інвестиції. При

довгостроковій інвестиції можливість отримання більшого прибутку пропорційно зростала терміну вкладення капіталу. Але в умовах воєнного часу інвестиційні проєкти розглядаються з точки зору інших критеріїв окупності. Проте на практиці залишаються дієвими класичні методи аналізу та дослідження ризиків в складних воєнних умовах ведення бізнесу такі, як: статистичний метод оцінювання ризику, метод експертних оцінок, аналітичний метод, метод оцінки фінансової стабільності та платоспроможності, метод оцінки доцільності витрат, аналіз наслідків стагнації ризику, метод використання аналогів, комбінований метод дослідження ризиків [1; 3].

Таким чином, в основі розрахунку аналізу оцінки доцільності інвестиційної підтримки іноземних інвесторів в національну економіку лежить постійна циклічна повторюваність визначення ефективності і результативності проєкту з урахуванням характеристик впливу на результативність, таких як: характер ефекту від інвестиційної діяльності, сума інвестиційних витрат, ризики реалізації інвестиційного проєкту, капіталомісткість інвестицій, ступінь готовності проєкту до впровадження на практиці з мінімальним терміном окупності інвестиційної програми.

Прямі іноземні інвестиції при актуальних економічних умовах погіршення через військові дії значною мірою визначають здатність країни до відновлення та відбудови, а також участі країни на світовому ринку і розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Оцінювання доцільності певної інвестиційної діяльності повинна здійснюватися у формі системного комплексного циклічного підходу опрацювання інвестиційної програми на підставі моніторингу, розрахунку показників чутливості системи до стабільності та управління щодо її реалізації. У складних умовах сучасності дедалі більшого значення набувають науково обґрунтовані розрахунки щодо оцінки доцільності інвестицій та економічної ефективності прямих іноземних інвестицій та вибору альтернативних шляхів фінансування та реалізації стратегічно необхідних інвестиційних проєктів [3; 11].

Процес оцінювання доцільності прямих іноземних інвестицій у національну економіку схематично зображено на рис. 1.

Кожний учасник проєкту інвестиційних вкладень намагається отримати прибуток шляхом рішення проблеми існуючих відомих та можливих ризиків, застосовуючи всі методи уникнення та нівелювання ризику за можливих умов. Як показала практика інвестування у період війни, ігнорування або недооцінка ризиків приводить до втрати інвестиційного фонду, банкрутства та втрати позицій національної економіки. Нестабільність національної економіки залежить від сукупності обставин та неконтрольованих ризи-

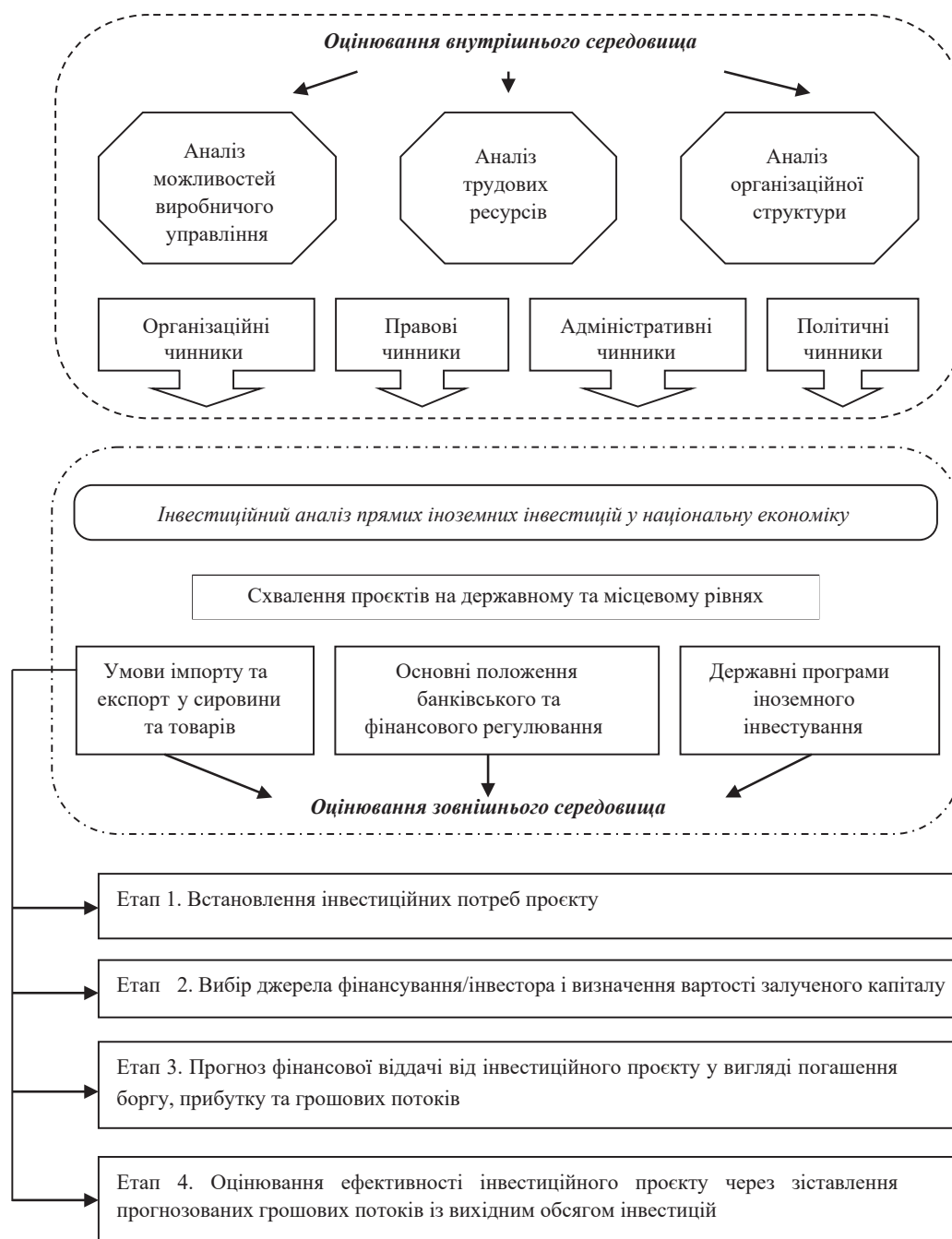

Рисунок 1 – Етапи оцінки доцільності прямих іноземних інвестицій у національну економіку

Джерело: сформовано автором на основі [1; 2; 3; 9; 10]

ків (економічних, політичних, адміністративних, глобальних), що склалися на світовому ринку, а також залежності від динаміки проведення бойових дій на території України [11; с. 14].

Дослідження останніх тенденцій дозволяє стверджувати, що активність інвестиційної діяльності, в тому числі і прямих іноземних інвестицій скорочується. Для деталізації і виявлення тенденцій доцільності інвестування прямих іноземних довгострокових матеріальних інвестицій нерезидентами в економіку країни з метою орга-

нізації і будівництва підприємств проаналізуємо показники прямих інвестицій в економіку України у динаміці по роках (табл. 1).

Прямі іноземні інвестиції дозволяють не тільки реалізовувати великі проєкти, залучати інноваційні технології, впроваджувати міжнародний досвід практичного системного управління підприємствами, а й визначити рівень розвитку і відновлення за принципом спрямованості грошових потоків. Аналітичне дослідження показників прямих іноземних інвестицій розкриває більш повну

Таблиця 1 – Залежність динаміки прямих іноземних інвестицій в економіку та платіжного балансу України, 2010–2024, млн дол.

Рік	Прямі іноземні інвестиції				Сальдо		Платіжний баланс України
	в Україну		з України				
	млн дол.	змiна	млн дол.	змiна	млн дол.	%	млн дол.
2010	6 495	+1,6	736	+0,5	+5 759	+23,7	5031
2011	7 207	+0,7	192	-0,5	+7 015	+21,8	-2455
2012	8 401	+1,2	1206	+1	+7 195	+2,6	-4175
2013	4 499	- 3,9	420	-0,8	+4 079	-43,3	2023
2014	410	-4,1	111	-0,3	+299	-92,7	-13307
2015	- 458	-8,7	-51	-0,1	-407	-236,1	849
2016	3 810	+4,3	16	+0,7	+3 794	+1032	1346
2017	3 692	-0,1	8	-0,08	+3 684	-2,9	2566
2018	4 455	+0,7	-5	-0,013	+4 460	+21,1	2877
2019	5 860	+1,4	648	+6,5	+5 212	+16,9	5980
2020	- 868	-6,7	82	-0,6	-950	-118,2	1990
2021	6687	7,5	-198	-0,3	+6886	+824,7	487
2022	1152	-5,5	529	+0,7	+632	-91,0	-2900
2023	4247	+3	42	-0,5	+4205	+575	9451
2024	3329	-0,1	-162	-0,2	+3491	-17	-3

Джерело: складено автором на основі [8; 9; 10]

картину за допомогою показника платіжного балансу. Показник платіжного балансу характеризує зведені відомості щодо зовнішньоекономічних операцій резидентів країни з нерезидентами за певний період, що виявляє спрямованість зовнішньоекономічної діяльності із врахуванням капітальних трансфертів, прямих інвестицій, портфельних інвестицій, фінансових похідних, резервних активів тощо.

Поєднання цих показників дає можливість неупередженого дослідження оцінки прямих іноземних інвестицій, що дозволяє стверджувати про тенденцію історичного максимуму активності іноземних інвесторів у період з 2002 року до 2008 року. Світова криза з 2008 року внесла корективи в іноземні інвестиції з 2008–2012 роки. Найбільші обсяги прямих інвестицій спостерігаються впродовж 2010–2013 років – у середньому 32,7% від загального обсягу. В 2014–2015 роках відбувся відтік коштів з України через політичні зміни у країні та початком воєнних дій на Сході. Врахувавши помилки 2014 року, уряд заборонив виведення коштів під час війни у 2022 році, що привело до рефінансування коштів дисидентів по прямим іноземним інвестиціям і збільшення відсотку прямих інвестицій під час війни. Проте з 2013 року, з початком військового конфлікту на території України відбулося стрімке падіння, що посилилось після світової пандемії 2020 року. Крім того, 2022 рік привів скорочення іноземних інвестицій до 1152 млн. дол.

За даними динаміки прямих іноземних інвестицій по роках у залежності від показника платіжного балансу України (рис. 2) можна зробити спостереження про поступове нарощення активності іноземних інвесторів та відсутність стабіль-

ності платіжного балансу: у періоди з 2011 по 2014 роки, 2022 рік та 2024 рік – Україна збільшила свої зобов'язання по відношенню до інших країн, з тим, щоб відшкодувати дефіцит платіжного балансу; інші періоди характеризуються позитивним сальдо, що дозволило Україні збільшити свої вимоги по відношенню до інших країн і відповідно на таку ж суму зменшилися зобов'язання по відношенню до них.

Світовий банк надав прогноз щодо відбудови зруйнованої інфраструктури України у розмірі більше 486 млрд дол. [10; 11]. Національна економіка України не має можливості профінансувати відновлення у зв'язку з тим, що потреби у коштах на повоєнну відбудову значно перевищують ВВП країни, тому надія тільки на стратегічних іноземних партнерів та приватний капітал. Не зважаючи на війну на території України, іноземні інвестиції надходять (найбільше від Кіпру, Німеччини, Нідерландів та Великобританії), але обсяг таких інвестицій є низьким і зменшується з кожним роком. Значним чином, це відбулося через ряд факторів: загроза знищення, пошкодження, захоплення активів; зростання інфляції; зниження купівельної спроможності населення; зниження конкурентоспроможності національних підприємств; проблеми втрати людського ресурсу внаслідок високого рівня міграції; скорочення транзитних можливостей, порушення міжнародної логістики; нестабільне податкове законодавство; високий рівень корупції і бюрократії; відсутність стратегічного управління у сферах залучення інвестицій з боку держави, неефективність використання залучених коштів.

Висновки. У ході роботи визначено перспективи та тенденції зацікавленості іноземних інвес-

Рисунок 2 – Динаміка прямих іноземних інвестицій по роках у залежності від показника платіжного балансу України за період 2010–2024 рр., млн грн

Джерело складено автором на основі [8; 9; 10]

торів в інвестуванні в економіку України на основі аналітичних показників. Обґрунтовано необхідність використання сучасних технологій техніко-економічного обґрунтування оцінки доцільності інвестиційних проєктів в національну економіку та наслідки впровадження такої оцінки з урахуванням факторів ризику та моделювання економічних показників.

У майбутніх дослідженнях доцільно розширити наслідки інтеграції міжнародного практичного управління інвестиціями в національному контексті. Окрему увагу слід приділити питанням формування стійких зв'язків між стратегіч-

ними партнерами із наданням прозорих гарантій для посилення інвестиційної діяльності у національну економіку з урахуванням негативних аспектів впровадження в національну економіку іноземних інвестицій: витіснення з ринку вітчизняних товаровиробників, перехід прибутків до іноземних інвесторів, зростання залежності від іноземного капіталу, видобуток та експлуатація національного природного ресурсу, пристосування до інтересів інвестора, зниження частки вітчизняних інноваційних наукових розробок, виникнення дефіциту платіжного балансу тощо.

Бібліографічний список:

1. Савчук В. Менеджмент в умовах невизначеності. Bussiness Intelligence для ТОПів. Київ : Лабораторія, 2024. 544 с.
2. ДСТУ IEC/ISO 31010:2013 Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (IEC/ISO 31010:2009, IDT). URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=66723
3. Вітлінський В. В. Моделювання економіки: навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2003. 408 с.
4. Рамазанов С. К., Бурбело О. А., Вітлінський В. В. Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці: методології, моделі, методи управління та прийняття рішень: монографія. Луганськ : Видавництво «Ноу-лід», 2012. 234 с.
5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>
6. Кам'янська О. В., Шкіль Ю. М. Визначення ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 1. С. 61–65.

7. Скоробогатова Н. Є. Інвестування: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2022. 147 с.
8. Державна служба статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
10. Гук О. В., Грищенко А. О. Вітчизняний та зарубіжний досвід удосконалення методик визначення ставки дисконтування. *Економічний простір: збірник наукових праць*. 2021. № 68. С. 173–179.
11. Савченко М. В., Степанюк В. Л. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: тенденції, проблеми та перспективи повоєнного відновлення. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 6 (276). С. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-276-6-15>

References:

1. Savchuk V. Menedzhment v umovakh nevyznachenosti. Bussiness Intelligence dlia TOPiv [Management under uncertainty. Business Intelligence for TOPs], Kyiv: Laboratoriia, 2024. 544 s.
2. DSTU IEC/ISO 31010:2013 Keruvannia ryzykom. Metody zahalnoho otsiniuvannia ryzyku (IEC/ISO 31010:2009, IDT) [Risk management. Methods for generic risk assessment (IEC/ISO 31010:2009, IDT)] URL: http://online.budstandart.com.ua/catalog/doc-page.html?id_doc=66723
3. Vitlinskyi V. V. Modeliuvannia ekonomiky: navch. posibnyk. [Modelling of the economy: Study guide]. Kyiv: KNEU, 2003. 408 s.
4. Ramazanov S. K., Burbelo O. A., Vitlinskyi V. V. Ryzyky, bezpeka, kryzy i stalyy rozvytok v ekonomitsi: metodolohii, modeli, metody upravlinnia ta pryiniattia rishen: monohrafiia [Risks, security, crises and sustainable development in the economy: methodologies, models, methods of management and decision-making: monograph]. Luhansk: Vydavnytstvo "Noulid", 2012. 234 s.
5. Pro priorytetni napriamy innovatsiinoi diialnosti v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 08.09.2011 № 3715-VI [The Verkhovna Rada of Ukraine: The Law of Ukraine "On priority areas of innovation activity in Ukraine" from 08.09.2011 № 3715-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>
6. Kam'ianska O. V., Shkil Yu. M. Vyznachennia efektyvnosti investytsiino-innovatsiinoi diialnosti pidpriemstva [Determination of the effectiveness of investment and innovation activity of the enterprise]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2013. № 1. S. 61–65.
7. Skorobohatova N. Ye. Investuvannia: navchalnyi posibnyk dlia samostiinoho vyvchennia dystsypliny [Investing: a textbook for self-study of the discipline]. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, 2022. 147 s.
8. Derzhavna sluzhba statystyky [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
10. Huk O. V., Hryshchenko A. O. Вітчизняний та зарубіжний досвід удосконалення методик визначення ставки дисконтування [Domestic and foreign experience in improving methods for determining the discount rate. Economic space: Collection of scientific works]. *Економічний простір: збірник наукових праць*. 2021. № 68. С. 173–179.
11. Savchenko M. V., Stepaniuk V. L. Zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy: tendentsii, problemy ta perspektyvy povoiennoho vidnovlennia [Attracting foreign investment in the economy of Ukraine: trends, problems and prospects for post-war recovery]. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2024. № 6 (276). С. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2024-1-276-6-15>

ASSESSING THE FEASIBILITY OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN THE NATIONAL ECONOMY

Nataliia Prokopenko

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economics Finance and Accounting
Private Higher Education Establishment "European University"

Oleh Zinyk

Postgraduate Student
Private Higher Education Establishment "European University"

Summary. The article argues for the use of methods for assessing the feasibility of foreign direct investment in the national economy of Ukraine. The article details a promising direction of development, such as creating an investment-friendly environment by harmonising regulatory and legal legislation and easing the tax burden for foreign investors in strategic sectors of the economy, which are so important in the context of warfare and are important not only for post-war recovery but also for the sovereign existence of the state. To achieve this goal, the study identified the main stages of an integrated approach to assessing the feasibility of investment projects, argued the payback criteria for investment project implementation, and considered and studied risk factors under

conditions of uncertainty. The article argues for identifying trends in the dynamics of foreign direct investment in the Ukrainian economy. From a practical point of view, such a study allows analysing the dynamics of foreign direct investment with due regard for the error, determining the trend in the balance of payments and considering debt indicators in the difficult conditions of the problems of military reconstruction and functioning of the national economy. It has been found that, based on the dynamics of analytical indicators of foreign direct investment, there is a deterioration in the investment attractiveness of the national economy due to a reduction in the fund of foreign direct investment in Ukraine and a decrease in the investment attractiveness index. The indicators and trends of foreign direct investment are detailed, allowing to draw conclusions about the weaknesses and strengths, opportunities and threats of foreign direct investment in the national economy. Based on the fundamental principles and regularities of the research process, the main trends affecting the indicators of foreign direct investment in the national economy, such as the financial crisis of 2008, the invasion of Crimea and the outbreak of hostilities in the East of Ukraine in 2014, COVID-19, a full-scale war in Ukraine, and the likelihood of default, are identified from a practical point of view. Thus, given the long-term prospects of the dynamics of the military conflict not only on the territory of Ukraine in 2025, but also global trends in geopolitical tensions in the world, it is necessary to introduce analytical technologies that will substantiate and create conditions for making positive decisions for Ukraine in the form of foreign direct investment. Therefore, there is a need for a feasibility study to assess the feasibility of foreign direct investment in the national economy, which allows for in-depth analytics, cost optimisation, reduction of error risks and increased likelihood of sustainable financing in the national economy. Regulatory changes and harmonisation of national standards with international requirements are detailed, opening up new opportunities for national enterprises to enter the global market. The introduction of flexible mechanisms for adapting to regulatory changes can reduce the payback period of investment projects, break down administrative barriers, and simplify certification processes, which will allow for the efficient and rapid implementation of investment projects with minimal risks and high returns. Thus, the prospects for implementing mechanisms for managing innovation development and analytical assessment of the feasibility of an investment programme include technological transformation, transparency of stakeholder responsibility, digitalisation of processes, improvement of regulatory procedures, expansion of international cooperation, and introduction of new business models that will allow for additional funding to the national economy through investment attractiveness and profit. A systematic approach to the assessment of foreign direct investment that takes into account global trends and market characteristics ensures a high probability of increasing investment attractiveness in strategically important areas of the national economy.

Keywords: feasibility assessment, foreign direct investment, management system, national economy, investment project analysis.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2025